

Eszterhai Viktor – Vörös Zoltán: Az EU–Kína enyhülés: Stratégiai fordulat vagy csak visszatérés a pragmatizmushoz?¹

Vezetői összefoglaló

- Az Egyesült Államok 2025 tavaszán bejelentett vámintézkedései és egyoldalú geopolitikai lépései arra ösztönözték az Európai Uniót és Kínát, hogy új irányt szabjanak a diplomáciai és gazdaságpolitikai párbeszédüknek.
- A kapcsolatokba beálló enyhülés nem jelent valódi stratégiai fordulatot. A közeledés inkább a gazdasági önérdék és a geopolitikai nyomás hatására kialakuló reaktív pragmatizmus eredménye, semmint egy átfogó, előre megtervezett Kína-politika megvalósulása.
- A közeledés intézményi és politikai korlátokba ütközik: az EU politikai elitje jelentős részben Kína-ellenes retorikán szocializálódott, a közvélemény bizalmatlan, a transzatlanti kapcsolatok pedig továbbra is alapvetően meghatározzák az EU külpolitikai mozgásterét.
- A befagyasztott Átfogó Befektetési Megállapodás újratárgyalása lehet az egyik kulcseleme a viszony érdemi elmozdulásának. A jelenlegi keretek mellett azonban legfeljebb egy zöld és technológiai fókuszú, részleges megállapodás tűnik reálisnak.

Az elmúlt hetekben új lendületet kapott az Európai Unió és Kína közötti kapcsolat a növekvő kereskedelmi feszültségek és az Egyesült Államok vámintézkedéseinek hatására. A hosszú ideig stabil gazdasági partnerséget követően a kapcsolatok 2020 óta jelentős mélypontra jutottak, de a közelmúlt fejleményei – például magas szintű diplomáciai egyeztetések és iparági tárgyalások – a normalizáció lehetőségét vetítik előre. Az elemzés arra a kérdésre keresi a választ, hogy ezek az események egy valódi stratégiai fordulat előjelei-e az EU külpolitikájában, vagy csupán a pragmatikus együttműködéshez való visszatérés jelei. A tanulmány az érvek és ellenérvek mérlegelésével arra a következtetésre jut, hogy a jelenlegi enyhülés nem egy átfogó stratégiai fordulat jele, hanem elsősorban az aktuális geopolitikai és gazdasági nyomásra adott pragmatikus válasz.

1. Bevezetés

Az elmúlt hetek fejleményei arra utalnak, hogy új szakasz kezdődhet az Európai Unió (EU) és Kína kapcsolatában. Ez a folyamat különösen szembetűnő az elmúlt évek viszonylatában, hiszen 2020 decemberét követően – amikor az EU és Kína elvi szinten elfogadták az Átfogó Befektetési Megállapodást (CAI)² – a kétoldalú kapcsolatok jelentősen megrom-

lottak. A korábban stabil és kölcsönösen előnyös gazdasági partnerséget fokozatosan a politikai feszültségek, szankciók, bizalmatlanság és stratégiai nézetkülönbségek váltották fel. A mostani események azonban arra engednek következtetni, hogy a felek mindkét oldalon keresik a módját a párbeszéd helyreállításának, és óvatosan mérlegelik az együttműködés lehetséges területeit. Mely konkrét jelek utalnak erre a változó dinamikára?

¹ Eszterhai Viktor (Eszterhai.Viktor@uni-nke.hu), az NKE JLI Kína és Indopacifikus Régió Kutatási Programjának vezetője, Vörös Zoltán (Voros.Zoltan@uni-nke.hu) az NKE JLI Kína és Indopacifikus Régió Kutatási Programjának tudományos főmunkatársa; a PTE BTK egyetemi docense.

² [EU-China Comprehensive Agreement on Investment](#), European Commission, n.d. [online, 2025.04.25.]

- 2025. április 8-án Ursula von der Leyen, az Európai Bizottság elnöke és Li Csiang (Li Qiang), a Kínai Népköztársaság miniszterelnöke telefonbeszélgetést folytattak, amely során megvitatták az Egyesült Államok által 2025. március végén bejelentett, akár 145%-os vámintézkedések lehetséges hatásait. Az intézkedések célpontjai között szerepeltek a kínai napelemek, lítium-ion akkumulátorok, elektromos járművek és más technológiai termékek. Az EU attól tart, hogy ezek az amerikai vámok kereskedelmi áttérrelődést okozhatnak, és a túltermelési nyomás miatt ezek a kínai áruk dömpingáron jelenhetnek meg az európai piacon, torzítva ezzel a versenyt és veszélyeztetve az európai ipart. Li Csiang hangsúlyozta, hogy Kína elkötelezett a piacok és a multilaterális szabályrendszer fenntartása mellett, ugyanakkor kész a párbeszédre és az együttműködésre a kereskedelmi egyensúly helyreállítása érdekében.³
- 2025. április 10-én az Európai Bizottság megerősítette, hogy előzetes tárgyalások indultak Kínával a kínai elektromos járművekre vonatkozó importvámok elkerüléséről, úgynevezett „minimálár-megállapodások” keretében. A cél az, hogy elkerüljék a 20–30%-os büntetővámok kivetését, amelyeket az EU fontolóra vett a kínai dömping miatt. A tárgyalásokban kínai oldalról részt vesznek olyan gyártók, mint a BYD, a NIO és a SAIC, míg az európai oldalon a Renault, a Stellantis és a Volkswagen-csoport képviselteti magát.⁴
- 2025. április 11-én Pedro Sánchez spanyol miniszterelnök hivatalos látogatást tett Pekingben, ahol Xi Jinping elnök fogadta. A találkozón Xi hangsúlyozta, hogy az EU-nak és Kínának közösen kell fellépnie az egyoldalú protekcionista intézkedések ellen, világosan utalva az Egyesült Államok kereskedelmi politikájára. Sánchez megerősítette, hogy Spanyolország támogatja az EU–Kína kapcsolatok kiegyensúlyozott és konstruktív fejlődését, különösen a zöld és digitális átállás területén.⁵

2. Az európai–kínai közeledés mozgatórugói

A közeledés mögött egyértelműen az amerikai kül- és kereskedelempolitikai lépések húzódnak meg. Egyrészt az amerikai politikai vezetés EU-ellenes magatartása a müncheni biztonságpolitikai fórumon⁶ vagy éppen a kiszivárgott Signal-beszélgetésben Jemen bombázása kapcsán,⁷ másrészt a választásokba történő aktív beavatkozás.⁸ Végül az amerikai–orosz kommunikáció újraindítása meglepetést okozott az európai politikai elit körében, és ez utóbbi fejlemény kapcsán Pekingben is rosszallással fogadták Washington azon törekvését, hogy lazítsa a kínai–orosz kapcsolatokat. A viszonyossági vámok elve pedig alapjaiban kérdőjelezi meg a nemzetközi kereskedelmi rendszer szabályait, és sérti mind az európai államok, mind Kína gazdasági érdekeit. Az Egyesült Államokkal fennálló gazdasági kapcsolatok mindkét szereplő kapcsán kiemelten fontosak, így a bizonytalanság elkerülése és a Washington teremtetten helyzet megoldása közös érdekként jelentkezik: a két fejlemény összességében ugyanis azt az üzenetet közvetítette az EU és Kína felé, hogy az Egyesült Államok hajlandó egyoldalúan átírni a játékszabályokat – ez pedig egyik fél érdekeit sem szolgálja. Mind az EU, mind Kína számára kulcsfontosságú, hogy részesei legyenek a szabályalkotási folyamatoknak, ne csak elszenvedői azok következményeinek.

Ezért érdemes feltenni a kérdést: valódi, stratégiai jelentőségű fordulat történik az EU és Kína kapcsolatában, összhangban az EU megerősített stratégiai autonómiára vonatkozó törekvéseivel, vagy inkább csak a pragmatikus kapcsolatokhoz való visszatérés első jeleit látjuk? Jelen elemzés ez utóbbi mellett érvel.

³ [Read-out of the phone call between President von der Leyen and Chinese Premier Li Qiang](#). European Commission, 2025.04.08. [online, 2025.04.25.]

⁴ [EU, China will look into setting minimum prices on electric vehicles, EU says](#). Reuters, 2025.04.10. [online, 2025.04.25.]

⁵ [Xi Jinping Meets with Spanish Prime Minister Pedro Sánchez](#). Ministry of Foreign Affairs The People's Republic of China, 2025.04.11. [online, 2025.04.25.]

⁶ [JD Vance stuns Munich conference with blistering attack on Europe's leaders](#). The Guardian, 2025.02.14. [online, 2025.04.25.]

⁷ [Disdain for Europe in US Signal chat horrifies EU](#). BBC, 2025.03.25. [online, 2025.04.25.]

⁸ MOMTAZ, Rym: [Taking the Pulse: Is Elon Musk Meddling in European Politics?](#) Carnegie, 2025.01.23. [online, 2025.04.25.]

3. Érvek a stratégiai fordulat mellett

A fordulatot várók abból indulnak ki, hogy az atlanti kapcsolatokban tartós törés állhat be, ami lehetővé tenné, hogy az EU önálló pólussá váljon a multipolárisra váló nemzetközi rendszerben.

- Az érvelést erősíti, hogy a kínai-európai kapcsolatok megromlásának fő oka az amerikai Kína-politika egyre versengőbbé válása volt. Az 1990-es évektől kezdve az EU és Kína viszonya harmonikus volt, a gazdasági együttműködésre alapozva. Az első Trump-adminisztráció (2017–2021) idején azonban a legelkötelezettebb amerikai szövetségesek (Egyesült Királyság, Lengyelország, a balti államok) elkezdtek elhatárolódni Pekingtől. A Biden-kormányzat idején a Kína-ellenes retorika tovább erősödött: a gazdasági kapcsolatok biztonságiasítása, valamint az ideológiai szembenállás is hangsúlyossá vált, és a washingtoni politika globális szinten is tovább erősítette Kínával szembeni fellépését. A viszony tovább romlott, mikor 2021 tavaszán az Európai Parlament befagyasztotta a CAI ratifikációját,⁹ és a feszültséget csak tovább növelte a COVID-19-járvány és Oroszország ukrajnai inváziója. Ráadásul a 2022-es madridi NATO-csúcson a tagállamok először nevezték meg Kínát stratégiai kihívásként¹⁰ – ez újabb szintet jelentett az EU pozíciójának átalakulásában. Az Egyesült Államoktól történő esetleges eltávolodás az EU külpolitikai megnyilvánulásait is függetlenítheti az amerikai érdekektől.
- További érv ugyanis, melyet fontos kiemelni, hogy a tényleges geopolitikai érdekellentétek az EU és Kína között viszonylag szűk körűek. Kína elsődlegesen gazdasági szereplő maradt a globális szinten és ez a jelenlét az EU számára sem feltétlen jelent kihívást, sőt, bizonyos esetekben támogató szerepet is betölthet. Jó példa erre Kína nyugat-balkáni infrastrukturális jelenléte¹¹, ahol az európai integrációt is segíthetik a kínai beruházások, ösztönözve az államok közötti és az EU-féle tartó kereskedelmet.
- Mindkét fél érdekelt a nemzetközi rendszer stabilitásának fenntartásában is, és ez nem csak a kereskedelemre és a WTO-tagságra, hanem a biztonságra és az ENSZ-en belüli szerepvállalásra is igaz. Az EU és Kína is a jelenlegi kereskedelmi folyamatok védelmében és a globális folyamatok fenntartásában érdekelt és a globális kihívások (klímaváltozás, terrorizmus, egyéb biztonsági kihívások) kapcsán is közös platformon található a két szereplő. Ebben a tekintetben a multilateralizmus is egy közös érdek lehet, miközben azonban Kína évek óta egy ilyen világ felépítésében érdekelt, az EU limitáltabban tett külpolitikai lépéseket ebbe az irányba.
- Márpedig az európai törekvés a stratégiai autonómia irányába egy, az Egyesült Államoktól függetlenebb entitást vizionál, mely a jelenleg hűvös atlanti kapcsolatok miatt újabb lökést kaphat, és az EU tovább építheti azt a globális politikai egyensúlyt célzó szerepét, melyben harmadik erőként jelenhet meg Kína és az Egyesült Államok mellett. Egy ilyen pozíció kapcsán a stratégia együttműködés lehetőségeket teremt, de egyúttal kihívásokat is generál az EU számára például a Kínának kedvezőbb kereskedelmi folyamatok vagy a bizonyos szektorokban tapasztalható technológiai dominancia miatt.
- Végül, nem szabad elmenni a jelenleg is zajló technológiai forradalom és a zöld átmenet mellett sem, mely összefűzi a két szereplő viszonyát. A környezetkímélő megoldások terén vezető hatalmak együttműködése kézenfekvő platformot biztosíthat egy szélesebb stratégiai megállapodáshoz, a technológiai-kereskedelmi feszültségek ugyanakkor itt is jelen vannak.

⁹ [MEPs refuse any agreement with China whilst sanctions are in place](#). European Parliament, 2021.05.20. [online, 2025.04.25.]

¹⁰ SIMÓN, Luis: [The Madrid Strategic Concept and the future of NATO](#). NATO, 2022.06.02. [online, 2025.04.25.]

¹¹ Például a Belgrád-Budapest vasút szerbiai szakasza, a Belgrád- Niš vasútvonal a transzeurópai közlekedési hálózat (TEN-T) X-es folyosója részeként, vagy a Kichevo-Ohrid autópálya Észak-Macedóniában a VIII-as folyosó részeként.

4. Érvek a stratégiai fordulat ellen

Ugyanakkor nem hagyhatók figyelmen kívül azok az akadályok és strukturális korlátok sem, amelyek érdemben megkérdőjelezzik egy ilyen stratégiai fordulat kivitelezhetőségét, és rávilágítanak a megvalósításával járó politikai, intézményi és társadalmi nehézségekre.

- Az európai uniós intézmények és a tagállami politikai elit meghatározó szereplői jellemzően abban az időszakban kerültek hatalmi pozícióba, amikor a Kína-kritikus megközelítés vált dominánssá Európában, különösen a 2019-es európai parlamenti választásokat (például a Renew Europe és a Zöldek megerősödését) és az új Európai Bizottság megalakulását követően.¹² Ezt a politikai irányváltást részben az amerikai külpolitikai nyomás, részben a közvéleményi elvárások formálták, de hozzájárultak a kínai külpolitika egyes provokatív lépései is (pl. hongkongi törvények¹³, a Dél-kínai-tengeri katonai terjeszkedés¹⁴, farkas-harcos retorika¹⁵). A Kínát kritikusan kezelő nézőpont intézményesült az olyan kulcspozíciókban is, mint az Európai Parlament, az Európai Bizottság egyes főigazgatóságai vagy a nemzeti parlamentek külpolitikai bizottságai.¹⁶ Ez a szemlélet nem csupán az intézményi dokumentumokban tükröződik, hanem a vezető politikai szereplők kommunikációjában is. Ennek egyik markáns példája az Európai Bizottság újraválasztott elnöke, Ursula von der Leyen, aki hivatali ideje alatt számos alkalommal fogalmazott meg nyilvános kritikát Kínával szemben. Különösen hangsúlyos volt 2023. március 30-án elhangzott beszéde a berlini MERICS intézetben, amelyben Kínát „egyre elnyomóbbá váló rezsimként” írta le, amely az Európai Unió számára „egyre keményebb versenytárs és rendszerszintű rivális” is egyben.¹⁷ Ez a politikai és intézményi örökség jelentős mértékben akadályozza egy Kína-barát közeledési stratégia kidolgozásának lehetőségét, mivel a stratégiai döntésekhez nemcsak kormányzati akarat, hanem széleskörű intézményi konszenzus is szükséges. Ráadásul számos olyan uniós határozat született az elmúlt években, amelyek konkrét politikai állásfoglalásokat tartalmaztak Kínával szemben (pl. emberi jogi nyilatkozatok,¹⁸ Tajvan melletti kiállítás,¹⁹ a kínai technológiai cégek kizárása az 5G-hálózatfejlesztésekből)²⁰. Ezekből visszalépni nem csupán technikai, hanem politikai kockázatokat is jelentene.
- A nyugat-európai társadalmak középrétegei – különösen a politikailag aktív és a választásokon nagy súllyal megjelenő csoportok – jelentős fenntartásokat táplálnak Kínával szemben.²¹ Ez a bizalmatlanság több forrásból táplálkozik. Az európai (és az EU-ban rendkívül befolyásos angolszász) média túlnyomórészt kritikus módon jeleníti meg Kínát – a szabadságjogok hiányát, a digitális megfigyelés kiterjedtségét, az emberi jogi kérdéseket, valamint a nem transzparens külkereskedelmi gyakorlatokat hangsúlyozva. Elsősorban a világ Biden-adminisztráció általi felosztása „szabad demokráciákra” és „autoriter rezsimekre” hatott különösen károsan az európai társadalom Kínaképére. Szintén nagyban hozzájárult Kína negatív megítéléséhez a COVID-19-járvány, valamint az

¹² SAARI, Sinikukka – HELWIG, Niklas – JOKELA, Juha – MATTILIN, Mikael: [EU-China Relations in an Uncertain World: Walking a Geopolitical Tightrope](#). FIIA Briefing Paper 376, Finnish Institute of International Affairs, 2023.11. [online, 2025.04.25.]

¹³ [Hong Kong national security law: What is it and is it worrying?](#) BBC, 2024.03.19. [online, 2025.04.25.]

¹⁴ MEZEI, Tibor: [A dél-kínai-tengeri vita az amerikai-kínai rivalizálás kontextusában](#), MKI Elemzés, 2023. [online, 2025.04.25.]

¹⁵ YUAN Shaoyu: [Tracing China's diplomatic transition to wolf warrior diplomacy and its implications](#). Nature, 2023.11.18. [online, 2025.04.25.]

¹⁶ GARCÍA-HERRERO, Alicia – VASSELIER, Abigaël: [Updating the EU Strategy on China: Co-Existence While De-Risking Through Partnerships](#). Policy Brief 27/2024, Bruegel, 2024.10.31. [online, 2025.04.25.]

¹⁷ VON DER LEYEN, Ursula: [Speech on EU-China Relations at the MERICS](#), 2023.03.30. [online, 2025.04.25.]

¹⁸ European Parliament: [The Human Rights Situation in Xinjiang](#). Delegation for relations with the People's Republic of China, 2022.06.09. [online, 2025.04.25.]

¹⁹ European Parliamentary Research Service: [Taiwan: A Key Partner in the Indo-Pacific](#), 2024.02.28. [online, 2025.04.25.]

²⁰ The Wall Street Journal: [Germany to Remove Huawei From Mobile Networks](#), 2024.07.13. [online, 2025.04.25.]

²¹ TURCSÁNYI, Richard Q. – GERSTL, Alfred – KIRONSKÁ, Kristína – DUBRAVČÍKOVÁ, Klára – IOCOVOZZI, James – GRIES, Peter – ŠIMALČÍK, Matej – TSIMONIS, Konstantinos – MAGANO, José – DOĞAN, Erhan – ESSA, Jony – TOETTOE, Benjamin – RUEHLIG, Tim – BĚRZIŇA-ČERENKOVA, Una Aleksandra – JIANG, Diya – AUBIE, Hermann: [Trans-Atlantic public opinion on China: Great power competition amidst Russian invasion of Ukraine](#). CEIAS, 2022. december. [online, 2025.04.23.]

orosz–kínai stratégiai partnerség, különösen az Ukrajna elleni háború idején tanúsított kínai támogatás, ami sok európai szemében Kínát morálisan is kompromittálttá tette, és az Ukrajnából származó hírek az elfogott, oroszok oldalán harcoló, kínai nemzetiségű katonákról sem segítették a kínai imázst. Végül (Amerikához képest) kisebb károkat okozott a kínai külpolitikai stílus is: a „farkas-harcos diplomácia” (*wolf warrior diplomacy*), amely sokszor nyílt, konfrontatív hangvételt üt meg, idegen a nyugat-európai tárgyalási és diplomáciai kultúrától. Mindezek eredményeként a politikai döntéshozók – még ha pragmatikus szándék vezérli is őket – csak korlátozott mozgástérrel rendelkeznek, mert a közvélemény a túlzott nyitást büntetheti a szavazófülkékben. A választott politikusok így kénytelenek óvatos és defenzív Kína-politikát követni, még akkor is, ha gazdasági szempontból más volna az optimális irány.²²

- A Német Szövetségi Köztársaság, mint az Európai Unió legerősebb gazdasági hatalma és külkereskedelmi központja, megkerülhetetlen szereplője minden érdemi EU–Kína kapcsolatfejlődésnek. Kína évek óta Németország egyik legfontosabb külkereskedelmi partnere, különösen olyan kulcsfontosságú ágazatokban, mint az autóipar, a gépgyártás vagy a vegyipar, amelyek jelentős mértékben függenek a kínai piac hozzáférhetőségétől és stabilitásától. Ugyanakkor a német belpolitikai környezet átrendeződése kérdésessé teszi, hogy az ország képes és hajlandó lesz-e vezető szerepet vállalni egy új, kiegyensúlyozottabb EU–Kína kapcsolatrendszer kialakításában. A jelenlegi kancellár, Friedrich Merz, és a CDU–CSU vezetése határozottan atlantista irányultságú, és eddig nem tett olyan külpolitikai gesztust, amely a Kínával való szorosabb együttműködés irányába mutatna. Noha a kereszténydemokrata kormányzat – különösen az ipari és üzleti lobbis nyomására – várhatóan pragmatikusabb politikát fog folytatni, mint az előző, értékalapú külpolitikát preferáló Scholz-féle „jelzőlámpa-koalíció”, nem valószínű, hogy Németország a jövőben a Kína-politika európai újrakalibrálásának kezdeményezője vagy hajtómotorja lenne. Inkább egy mérsékelt, óvatos, gazdasági racionalitáson alapuló, de politikai értelemben defenzív álláspontot fog képviselni, amely lehetőséget ad bizonyos kétoldalú iparági együttműködésekre, de nem teremt alapot egy uniós szintű stratégiai fordulathoz. Ez pedig visszautal a zöld fordulatnál már említett elemre: a technológiai váltás ugyan európai érdekeket is támogathat, a kínai dominancia és az európai ipar ebből fakadó veszteségei továbbra is óvatosságra intik majd az EU-s tagállamokat, és a bevezetőben már érintett kínai elektromos autóipar kapcsán láthatjuk az európai dilemmákat és az érdekellentétet.
- Nem mehetünk el szó nélkül a két fél alapvető globális szerepvállalásai és érdekei mellett sem: miközben Kína gazdasági szereplőként a kereskedelmi kapcsolatokban, az EU saját piacainak védelmében érdekelt, egyúttal globálisan az emberi jogok védelmezőjeként lép fel.²³ A stratégiai együttműködés mindkét fél részéről ezen érdekek sérelmével járna, ráadásul az uniós elképzelés a „harmadik erő” szerepről is kérdőjelessé válhat egy komolyabb kínai gazdasági-kereskedelmi függés kialakításával – így az EU számára kérdéses, milyen mély együttműködések is alakíthat ki Pekinggel.
- Ki kell térnünk az EU biztonságpolitikai helyzetére is, mely továbbra is a NATO és ez által az Egyesült Államok által garantált. Az európai államok, bármennyire is optimisták saját biztonsági kapacitásaik és ezek fejlesztése kapcsán, nem állnak készen a Washingtontól történő elszakadásra, továbbra is függenek a NATO-tól és mindez a függőség a következő években is meghatározza majd a közösség külpolitikai lehetőségeit.
- Végül, ki kell emelni, hogy az EU tagállamok belső törésvonalai, illetve külpolitikáról alkotott különböző nézőpontjai továbbra is akadályozzák egy egységes EU-szintű Kína-politika kialakítását. És itt

²² HUTT, David: [The numbers behind Europe's anti-China sentiment](#). *Asia Times*, 2021.07.09. [online, 2025.04.21.]; JOHNSON, Luke: [What Europe Thinks ... About China](#). *IP Quarterly*, 2023.03.24. [online, 2025.04.25.]

²³ Mindezt a fellépést az Unió alapdokumentuma határozza meg. Ahogyan azt az EUSZ 21. cikkének első bekezdése megfogalmazza, „az Unió nemzetközi szintű fellépése azon elvekre épül, amelyek létrehozását, fejlődését és bővítését vezérelték, és arra irányul, hogy ezek érvényesülését a világ többi részén is előbbre vigye; ezek az alapelvek a demokrácia, a jogállamiság, az emberi jogok és alapvető szabadságok egyetemes és oszthatatlan volta, az emberi méltóság tiszteletben tartása, az egyenlőség és a szolidaritás elvei, valamint az Egyesült Nemzetek Alapokmányában foglalt elvek és a nemzetközi jog tiszteletben tartása.” Ezt megerősíti a 3. cikk 5. bekezdése: „A világ többi részéhez fűződő kapcsolataiban az Unió védelmezi és érvényre juttatja értékeit és érdekeit.” Az Európai Unióról szóló szerződés. EUR-Lex, n.d. [online, 2025.04.25.]

nem csupán a Kínával kapcsolatos eltérő álláspontok a meghatározóak, hanem elsődlegesen az Egyesült Államokhoz való viszony is, mert több tagállam egyfajta nyomásgyakorló eszközként látja Kína-politikát, amelyen keresztül bosszanthatja, vagy kedvébe tehet az amerikai adminisztrációnak.

Összességében azt látjuk, hogy bár léteznek a stratégiai együttműködés irányába mutató törekvések, az ezekkel szemben ható adottságok és megfontolások sok esetben jelentősebbek. Ezek között ki kell emelni a transzatlanti kapcsolatok történelmi, az európai állampolgárok gondolkodását is befolyásoló jelentőségét, az Egyesült Államok második világháború óta biztonságot garantáló és ezzel a képességével az Európai Közösséget sakkban is tartó kül- és biztonságpolitikáját, valamint az amerikai soft powernek az Európára gyakorolt hatását. Ezekből kifolyólag egy mélyebb megállapodás létrejötte jelenleg valószínűtlen és ezáltal nem egy valódi stratégiai fordulatra, hanem csupán a meglévő politika pragmatikus igazítására lehet számítani.

5. A stratégiai fordulat előfeltétele

Egy valódi fordulathoz – az előzőekben ismertetett politikai, intézményi és társadalmi sajátosságok figyelembevételével – mindkét fél részéről jelentős kompromisszumokra lenne szükség. A közeledés elmélyítése és egy fenntartható, stratégiai szintű kapcsolat kialakítása két alapvető feltétel teljesülését kívánja meg:

- Az Európai Uniónak részben fel kellene adnia a Kínával szemben kialakított, kritikus politikai-jogi álláspontját. Ez magában foglalná az elmúlt években elfogadott nyilatkozatok és határozatok felülvizsgálatát, amelyek többek között az emberi jogi kérdésekre, Tajvanra, vagy a kínai technológiai cégek kizárására vonatkoztak. Ezek visszavonása nem csupán a politikai párbeszéd újraindítását tenné lehetővé, hanem a kínai fél által 2021-ben bevezetett szankciók feloldását is elősegíthetné, amelyek uniós politikusokat és kutatóintézeteket sújtanak válaszul az EU szankcióira a kínai emberi jogszértések ügyében.
- Kínának elsősorban a gazdasági és kereskedelmi területen kellene érdemi engedményeket tennie, különösen az EU által érzékelt strukturális versenyhátrányokat csökkentő módon. Ennek része lehetne például a kínai túlkapacitások visszafogása, a tisztességes piaci verseny biztosítása az elektromos járművek és akkumulátorok piacán, vagy a technológiai transzparencia erősítése.

A két fél közötti mélyebb fordulat egyik legfontosabb indikátora a korábban már említett Átfogó Befektetési Megállapodás (CAI) újratárgyalásának elindítása lehetne. Noha az egyezményt 2020 végén elviekben elfogadták, az Európai Parlament 2021-ben befagyasztotta, ugyanis Peking szankciókat vezetett be európai politikusok és intézmények ellen válaszul az EU által elfogadott, ujjurok helyzetére reagáló emberi jogi szankciókra. Peking azóta is napirenden tartja a kérdést, ami jelzi, hogy a megállapodás számukra továbbra is prioritást élvez.

A CAI esetleges újratárgyalása nemcsak gazdasági, hanem jelzésértékű geopolitikai lépés is lenne az Egyesült Államok egyre kiszámíthatatlanabb kereskedelempolitikai döntései közepette. Egy ilyen lépés azt az üzenetet közvetíthetné, hogy az EU és Kína képes kétoldalú keretek között is együttműködni, különösen a multilaterális kereskedelmi szabályrendszer védelmében.

Technikai szempontból az Európai Bizottság rendelkezik azzal az intézményi felhatalmazással, hogy kezdeményezze a tárgyalások újraindítását. Ugyanakkor ehhez jelentős politikai és jogi feltételeknek kellene teljesülniük, köztük:

- a kínai szankciók feloldása az európai politikai és tudományos szereplőkkel szemben;
- valamint egyfajta politikai konszenzus kialakulása az EU tagállamai között, miszerint gazdasági és stratégiai érdekből érdemes visszatérni az egyezmény tárgyalásához.

Mindezek fényében realisabb forgatókönyvnek tűnik a CAI részleges, szektorális újratárgyalása, elsősorban a zöld beruházások és a technológiai együttműködés területén. A megállapodás beruházási keretjellegéből adódóan ugyanis bizonyos fokú rugalmasságot kínál, így lehetőséget nyújt célzott, aktualizált megállapodási elemek beépítésére is – anélkül, hogy az egész egyezményt újra kellene írni.

Még egy ilyen korlátozott tartalmú, célzott megállapodás is a kapcsolatok újrahelyezésének első lépését és egy jövőbeli stratégiai elmozdulás fontos indikátorát jelenthetné. Ez nem csupán a bizalom fokozatos helyreállítására adhatna lehetőséget, hanem strukturális alapot is teremthetne az EU és Kína közötti együttműködés újrakeretezéséhez a globális kihívásokkal szemben.

6. Összegzés

Az elemzés rámutat arra, hogy nem beszélhetünk stratégiai fordulatról, inkább politikai gesztusokról, amelyek célja, hogy újra nagyobb teret adjon a pragmatikus, gazdasági fókuszú együttműködésnek. Az egyoldalú amerikai gazdaságpolitika, a vámok és kifejezetten azok kiszámíthatatlansága új kapcsolatok és a meglévő együttműködések mélyítése irányába terelheti mindkét szereplőt. Ez különösen a gazdaság területén hozhat eredményeket, elsősorban a kereskedelem közösségi szabályozása és egyes területek, mint például a zöldgazdaság terén.

Az EU Kína-politikája egyúttal lakmuszpapírja is annak, mennyiben valósítható meg a stratégiai autonómia elve a gyakorlatban. A stratégiai autonómia elérése ugyanis megkövetelné, hogy az EU Washingtontól független Kína-politikát legyen képes kialakítani. Ehhez azonban elengedhetetlen, hogy az európai elit ne csupán egy átmeneti hibaként tekintsen a Trump-időszakra, hanem az atlanti kapcsolatok trendszerű megváltozását lássa az amerikai külpolitikában.

Végül, ha valódi fordulat nem is megy végbe az EU Kína-politikájában, a Kína-kártya ügyes kijátszása fontos eleme lehet a Washingtonnal történő alkudozásnak. Ez azonban ügyes manőverezést és a gesztusokon túlmenően egyes területeken valódi előrelépést követelne meg. A Kína-kártya rossz kijátszása csak csökkentené az EU értékét az USA szemében, és még gyengébb tárgyalópartnernek tüntetné fel.

John Lukacs Világrend Elemzések 2025/4

A John Lukacs Világrend Elemzések sorozat a globális politikai és gazdasági rend átalakulásával kapcsolatos legfontosabb kérdéseket tárgyalja. A sorozat célja, hogy tudományos igénnyel megírt elemzéseken keresztül hozzájáruljon a világrend változásáról folytatott diskurzushoz, és feltárja a nemzetközi kapcsolatokban zajló dinamikákat. Az elemzések a nagyhatalmi versengést, a globális politikai struktúrák átalakulását, valamint a 21. századi világpolitikai tájat formáló kulcsszereplők külpolitikáját elemzik.

A sorozatot a John Lukacs Intézet keretében működő Amerika Kutatási Program és a Kína és Indopacifikus Régió Kutatási Program közösen szerkeszti. A sorozat szerzői elsősorban az Intézet kutatói, kutatócsoportjaink tagjai, de külsős szakértők is részt vehetnek, akik a tudományos követelmények betartásával kívánják kifejezni véleményüket. Az elemzések angol és magyar nyelven egyaránt elérhetőek, és céljuk, hogy a tudományos közösség, a döntéshozók, valamint a szélesebb közönség számára is értékes és hasznos betekintést nyújtsanak a világrend változásába.

Kiadó:

John Lukacs Intézet
Eötvös József Kutatóközpont
Nemzeti Köszolgálati Egyetem

Szerkesztők:

Csizmazia Gábor, Eszterhai Viktor, Tárnok Balázs

Szakmai lektor:

Csizmazia Gábor, Tárnok Balázs

© Szerző(k)

A kiadó elérhetősége:

1441 Budapest, Pf. 60.
Tel: 00 36 1 432-9000
E-mail: jli@uni-nke.hu